

Sverges skomodellös nr 1.

Om man tittar litet närmare på den vanliga beskylningen mot den moderna yrkeskvinnan, att hon tränger ut mannen från hans självklara arbetsområden, så upptäcker man ofta, att det tvärtom ligger så till, att vi kvinnor långsamt erövrar områden, som vi borde ha haft tillträde till för länge sedan, fast vi av flera samverkande orsaker — traditionens konserverande makt och bristande utbildningsmöjligheter bl. a. — inte kommit oss för att ta ut våra rättigheter.

Tänk till exempel bara på skomodellörens yrke. För alla de tider vi stackars fruntimmer snubblat fram i skor med klackarna placerade mitt under foten och tåspetsar så smala, att tårna legat ordentligt men ack så smärtsamt placerade ovanpå varandra och, allt under det vi försökt att så gott som pinan tillät det bevara vårt ansikte i älskvärda veck, tänkt för oss själva, att nog märks det, att det är karlar, som gör skomodellerna, för sina egna skor gör de breda och sköna och precis som en fot ser ut, men när det gäller våra skor, tänker de bara på att de ska vara eleganta, för de kan inte föreställa sig, hur det känns med så här »eleganta» skor, inte. Nu har ju, alltså efter som de anatomiska kunskaperna utbredd sig och kvinnan dessutom i alla samhällslager börjat arbeta och röra sig fritt, utvecklingen gått hän mot en sundare skokultur även för damer. Men än kan man hitta de där pinoredskapen i marknaden, och bara för några år sedan fanns de allmänt. Men ändå har ingen svensk kvinna förrän nu tänkt på, att eftersom kvinnan bäst vet, var damskon klämmer, så vore det lämpligt, att hon hjälpte till med att göra modellerna till dem.

Denna vår enda kvinnliga skomodellör är fröken Brite-Louise Bergström, sedan i höstas anställd vid KF:s skofabrik i Örebro. — Jag trivs kolossalt bra med mitt yrke, säger fröken Bergström, när vi träffar henne under en kurs hon deltar i på Vår gård, där hon lystrar till smeknamnet »skomakarn». Och jag är så glad, att jag kom att slå mig på det, fast det nog mest var av en slump.

Och se, det visar sig, att även denna målmedvetna unga dam efter åttan genomgått den där hos unga flickor så vanliga perioden, då de springer på kurser och inte vet, vad de vill bli, troligen emedan de har för sig, att de måste välja yrke inom en trångt utstakad »kvinnlig» ram och därför känner sig hårt kringskurna. Men efter en Englandsvistelse med studier vid en konstskola bestämde sig fröken Bergström för att bli reklamtecknerska med skotekning som specialitet och började därför att studera hos Lööfsko i Jönköping, fröken Bergströms hemstad, för att grundligt lära känna en skos uppbyggnad. Det var under de studierna hon kom underfund med, hur intressant skomodellörens yrke var och började undersöka utbildningsmöjligheterna i yrket.

— Men hur hänger det ihop med det där namnet »skomakarn»?

— Jo, jag har faktiskt gesällbrev som skomakare. Och att jag kom att ta det, kan jag nog tacka en gammal rar skomakarfarbror på fabriken för. Jag började nämligen praktisera på skofabrikens olika avdelningar i väntan på att det skulle bli tid att börja någon

Så här tar man en lästkopia.

fackskola. Och så en dag, när jag var nere i maskinavdelningen, undrade den där skomakarn, om jag inte skulle försöka göra en becktråd. Det gick, och jag fick inte så mycket som en spricka i händerna, fast nybörjare, som inte fått sina händer härdade, brukar trasa sönder sig alldeles. Och så fick jag en provsko att sy fast en sula på med min egenhändigt gjorda tråd, och när jag klarat av det också, tyckte den där farbrorn, att visserligen hade han tänkt att inte lära upp några fler gesäller på sin ålderdom, men någon flicka hade han aldrig haft till elev förr, så nu fick han allt lov att göra ett undantag. Och då slog det mig, att det nog inte skulle vara så dumt att ha den där gesällutbildningen för en skomodellör. Man lär ju känna en skos detaljer på ett helt annat sätt, när man gör allt för hand än vid maskinarbete.

För att bli gesäll fordras det, att man fått tre par skor godkända av en nämnd inom stadens hantverksförening. Sedan får man vid en festlighet betyg, diplom och gesällstav enligt hävdvunnen tradition. Men fröken Bergström fick inte de yttre tecknen på sin värdighet som skomakaresäll förrän efter ett helt år, för när de rätteligen skulle

Fröken Bergström i sitt arbete på KF:s skofabrik.

ha utdelats till henne, var hon redan mitt uppe i studierna vid fackskolan i Pirmasens, den världsbekanta tyska skometropol.

— Jag var enda flicka bland 70 pojkar, berättar fröken Bergström, och jag trodde det skulle bli alldeles gräsligt, men alla var så hyggliga emot mig. Vi hade ett så trevligt kamratliv och studierna var mycket intressanta, så jag minns det där året som ett av de gladaste i mitt liv. Vi hade dels föreläsningar i anatomi, i kemi och i läderkunskap till exempel, dels praktiska övningar i alla detaljer, som hör till en skos uppbyggnad. Och så fick vi besöka sko- och maskinfabriker, som det finns hundrade av i Pirmasens. Alla människor där lever ju på skotillverkning, fabriksarbete eller hemarbete.

Här gör fröken Bergström en liten utvinning och håller en hel föreläsning om en skos tillkomsthistoria. Och för att hålla oss till den delen av arbetet, som skomodellören utför eller har under uppsikt, så kan man i korthet säga, att en sko har en lång förhistoria, innan den börjar utföras i sitt egentliga material. Först måste man förstås göra en skiss till skon. Sedan gör man schabloner till alla de delar skon är sammansatt av. Det går till så, att man först formar ett tunt uppfransat papper efter en läst, tar en s. k. lästkopia. Därefter skär man ut den så erhållna modellen i modellpapp och detaljerar den. De olika styckena kantas med stålband och förstoras eller förminkas i en graderingsmaskin, så att man erhåller delar till olika skonummer. Och därefter är schablonerna färdiga att användas vid tillskärningen av skorna.

Innan jag skiljs från fröken Bergström, passar jag på att fråga henne, vad hon tror om det kommande skomodet.

— Förnuftiga modeller, svarar fröken Bergström. Den tvära tån blir allt mera vanlig och de låga eller halvhöga klackarna allt mera dominerande. Och det är ett miss-tagg att tro, att en lågklackad sko måste se längre ut än en högklackad. Det finns så många knep för att förvilla det intrycket, man kan till exempel göra frampartiet kort eller bältet över vristen brett. — Vad beträffar färger, så spår man i utlandet, att blått ska slå igenom, men här i Sverige hål-

ler vi ju oss helst till beige och brunt, när det gäller skor, det är vi kända för i utlandet också. Den bruna färgen kommer framför allt att stöta i rost. Kommer vi så över på materialet, så är mocka fortfarande mycket modernt och framför allt kombinationen av mocka och chevreaux.

Varpå fröken Bergström tar farväl och beger sig iväg till en av Sko-Konsums butiker, där hon under sin stockholmsvistelse går omkring och avlyssnar stämningen och folks önske- eller klagomål. En klok och psykologiskt riktig metod att öka sitt vettande om skor, värdigt vår enda skomodellös.

Elly Jannes.

I apelsintid.

Just nu är apelsinerna både billiga och saftrika. Passa därför på att slösa med den härliga solfrukten, medan ekonomin tillåter det. Giv barnen apelsiner i stället för slickepinnar och kola, så kanske de slipper ifrån den där trötthetsperioden, som vi nordbor så lätt faller offer för på eftervintern. Ersätt middagens soppa eller kräm med apelsiner emellanåt. Och glöm inte att tänka på källarförråden. Apelsinmarmelad är lika välkommet på tebordet året runt och apelsinsaft är en idealisk sommardryck. Både hälsosammast och mest läskande är den råsaftade apelsinsaften. Här nedan följer ett pålitligt recept:

12 apelsiner, därav helst 6 blodapelsiner; 3 kg. strösocker; 1 kg. topp- eller bitsocker; 2 lit. kallt vatten; 70 gram vinsyra.

Apelsinerna tvättas och torkas och det gula skalet avrives mot topp- eller bitsockret. Frukterna skäras itu på tvären, saften pressas ur på citronpress och hälls på sockret. Vattnet tillsättes och blandningen får stå täckt, tills sockret är löst. Då och då rör man om med en silversked. Vinsyran löses i litet ljumt vatten och iblandas. Saften silas genom duk, som först urvridits i hett vatten, varefter den fylls på torra, väl rengjorda buteljer, som korkas och hartsas. Förvaras på svalt ställe. Det blir ungefär 5 lit. saft på satsen.